

A

A (písmeno) - prvé písmeno väčšiny abecied; semitsko-fenický písmový *znak*, medzi 12.-9.pr.Kr. prevzatý Grékmi; písmeno A stálo na počiatku *abecedy* a predstavoval aj číslovku 1; pôvodne zobrazovalo volskú hlavu (semit. aleph – „vôl“, z toho grécky alpha); v *kresťanstve* v spojení s písmenom O predstavuje počiatok a koniec všetkého (pozri *symbol písmenový*, *kresťanské symboly*); v byzantskej tradícii je písmeno A symbolom *svätej Trojice* (znak zložený z troch línií)

<https://cs.wikipedia.org/wiki/A>

<http://www.fromoldbooks.org/Butsch-RenaissanceOrnament/pages/062-hans-holbein-1523-death-letter-p/>

Písmeno A

Morse

Námorná vlajka

Semafor

Braille

Prsty

Iniciála A. Prosba o Božiu ochranu (Žaltár zo St. Albans, 1125-1145)

Iniciála A. Anjel sa zjavuje sv. Jánovi (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

Iniciála A s motívom tanca smrti (A.F. Butsch: Die Bücher-Ornamentik Der Renaissance, Vol I., 1878)

Historická iniciála A (Ch. Knight: "Old England: A Pictorial Museum", 1845)

Historická iniciála A (Ch. Knight: "Old England: A Pictorial Museum", 1845)

a (predpona) - z gréc. αν; predpona, ktorá vyjadruje zápor; tzv. *a-záporové*, *alfa privatum*; pred samohláskou má tvar *an-*

Aachen Hans von - (†1615); tiež Johann von Aachen, Aken, Achen; nemecký maliar obdobia *manierizmu*; pozri *nemeckí maliari manieristickí*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Hans_von_Aachen

<http://www.lessing-photo.com/disping.asp?i=40020241+&cr=656&cl=1>

<http://www.wikiart.org/en/hans-von-aachen/portrait-of-a-girl-maria-maxmiliana-1612>

<https://www.google.sk/search?q=Aachen+Hans+von&oq=Aachen+Hans+von&aqs=chrome..69i57j0l3.1766j0&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

H. von Aachen: Maria Maxmiliana (1612)

H. von Aachen: Dvaja smejúci sa muži (1574)

H. von Aachen: Augustus a Sibyla Tiburtinská (1580)

H. von Aachen: Únos Proserpiny (1587)

H. von Aachen: Paridov súd (1588)

H. von Aachen: Mučenie sv. Šebastiána (1590)

H. von Aachen: Prekvapenie bohov (1590)

H. von Aachen: Dvojica v nevestinci (1596)

H. von Aachen: Ecce homo (1600)

H. von Aachen: Hercules poráža Neresti (1600)

H. von Aachen: Alegória mieru, umenia a hojnosti (1602)

H. von Aachen: Alegória o bitke Brasov 7. júla 1603 (1604)

H. von Aachen: Chlapec s hroznom (1605)

H. von Aachen: Pan a Selene (1605)

H. von Aachen: Rudolf II., svätý rímsky cisár (1608)

H. von Aachen: Alegória víťazstva Spravodlivosti (1598)

AAS - *Acta Apostolicae Sedis/Akty apoštolskej stolice*

AaTh katalóg - Beliana: skrátené označenie najvýznamnejšieho medzinárodného *katalógu* rozprávkových typov, ktorý zostavil a publikoval 1910 finsky folklorista Antti Aarne (1867-1925); 1961 rozšíril americký folklorista Stith Thompson (1885-1975); podnet vzišiel z tzv. fínskej školy, ktorá sa na základe porovnávania variantov folklórnych textov usiluje určiť miesto a čas vzniku a cesty k rozšíreniu folklórneho materiálu; pozri *folklór*

ab - predpona s významom ne-, od

aba - arab.; voľný mužský *plášť* bez rukávov nosený v krajinách *Blízkeho východu* najmä pri náboženských slávnostiach; pozri *islamský odev*

abaca - španiel. < ah-bə-kah/fonet. a:b:ə:ka

www: binomické meno Musa textilis; druh banánu pochádzajúceho z *Filipín*; pestovaný ako obchodná plodina na Filipínach, Ekvádore, a Costa Rice; zbieraný pre svoje vlákno, všeobecne nazývané *manilské konope*

Banánovník *Musa textilis*

Abacuc - lat.; pozri *Abakuk*

abacus/abakus - lat. gréc.; pozri *abakus*

Abaddon - hebr. אַבְדּוֹן – „(miesto) skazy“ > gréc. Αβαδδον/abaddon – „zhubca“

- 1.v *Starom zákone* synonymum smrti a podsvetia; miesto zániku; pozri *podsvetie*; porovnaj *abaton*
2.v *Novom zákone* (*Zjavenie Jána 9,11*) anjel skazy, *anjel priepasti*, „ktorého grécke meno je *Apollyón*“; tiež Abadon (porovnaj: anjel padlého anjela *Lucifera* z *Genezis*); motív patrí do *Zatrúbenia piatej pol'nice*

www: v apokryfnom *Tomašovom evanjeliu* je Abaddon démonom alebo samotným diablom; v *Pseudo-Timoteovi* z *Alexandrie* a *Bartolomejovej apokalypse* vystupuje Abaddon najprv pod menom *Muriel*, ktorý mal za úlohu priniesť hlinu, ktorá mohla byť použitá pri zhotovení *Adama*; po dokončení tejto úlohy, sa tento anjel stal Adamovým opatrovníkom, z ktorého mali strach všetci, vrátane anjelov, démonov a telesných bytostí; Abaddon modlitbami získal od Boha sľub, že všetkým, ktorí ho budú uctievať počas svojho života, dá možnosť byť spasení; Abaddon mal dôležitú úlohu pri *poslednom súde* ako ten, ktorý držal duše v údolí *Jozafat*, kde podľa starej tradície sa mal konať posledný súd; v *Bartolomejovej apokalypse* sa nachádza v Ježišovej hrobke a je prítomný jeho vzkrieseniu; protestantskí komentátori presne Abadona nedefinujú, podľa Matthew Henryho (1871) bol Abaddon *Antikrist*, zatiaľ čo v Komentári Jamieson-Fausset-Browna (1871) a Henry H. Halleya (1922) bol identifikovaný ako *Satan*; Národná biblická asociácia študentov (National Bible Association, skratka NBA, založená 1917) v USA, predchodca *Svedkov Jehovových*, označila Abadona ako Satana siedmeho a posledného tisícročia; svedkovia Jehovovi teraz majú tendenciu veriť, že Abaddon je iné pomenovanie vzkrieseného a na nebo vstúpeného *Ježiša Krista* (ktorého nepovažujú za boha, ale výnimočného, Božou milosťou obdareného človeka a Učiteľa)

(9,1-12. Zatrúbenie piatej poľnice). **Satan a kobyľky** (Beatus Saint-Sever, 1060)

(9,1-10. Zatrúbenie piatej poľnice). **Kobylky** (Apokalypsa Bib. de Toulouse, 1220-1270)

(9,1-6. Rozlomenie siedmej pečate). **Zatrúbenie piatej poľnice** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(9,11. Zatrúbenie piatej poľnice). **Kráľ kobyliiek, Abaddon** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

(9,7-11. Rozlomenie siedmej pečate). **Zatrúbenie piatej poľnice. Kobylky** (Apokalypsa Cloisters, 14.st.)

(9,1-11. Zatrúbenie piateho anjela). **Otvorenie bezodnej priepasti a kobyľky** (Apokalypsa 'Queen Mary, 14.st.)

G. Doré: Smrt' na koni (drevoryt, 1866)

J. Llimona: Anjel zhubca (ruiny gotického kostola v Comillas, Cantabria, España, 1894-1895)

H. C. Selous a M. Paolo Priolo: Kresťan bojuje s Apollyonom (ilustrácia spisu *The Pilgrim's Progress*, 1850)

abadir - [www: uctievané posvätné kamene v Oriente](http://www.uctievanéposvätnékamenevOriente)

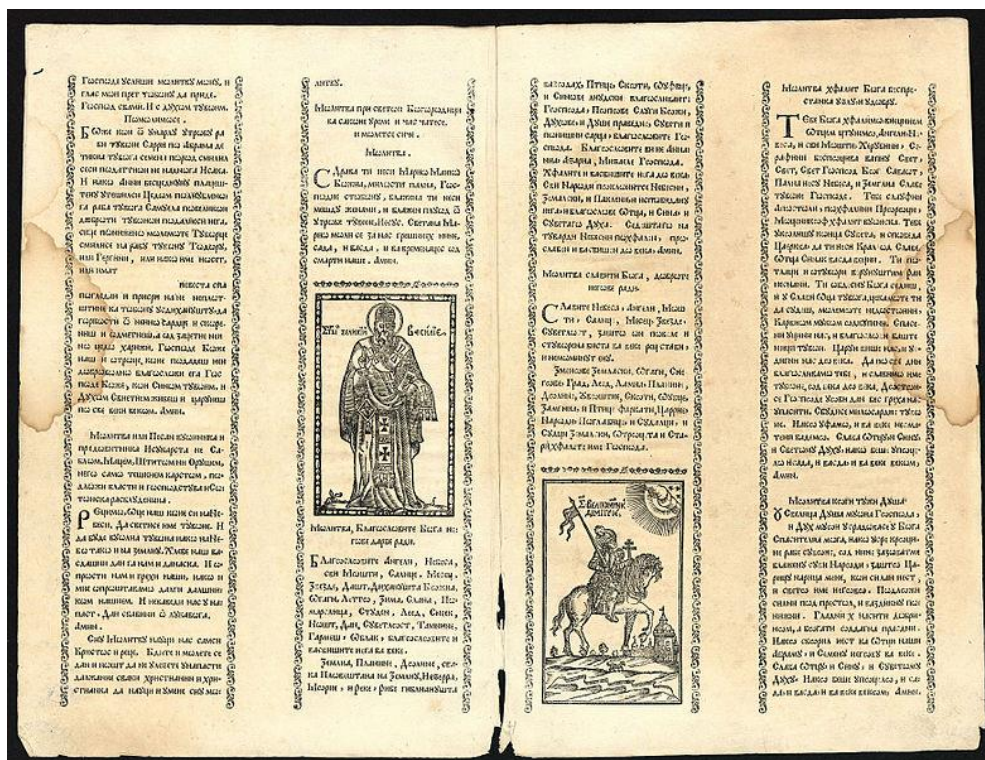
[www](http://www.uctievanéposvätnékamenevOriente): 1.*púnske* synonymum pre *betyl*; posvätné, obyčajne okrúhle, kamene uctievané v *Oriente*, spravidla *meteority* a spravidla symbolizujúce boha

2.nesprávne je abadir kameňom Titanky *Rei*; pozri *Titáni*; grécka mytológia

[www](http://www.uctievanéposvätnékamenevOriente): za abadir je nesprávne považovaný kamenný kužeľ, ktorý zabalila rímska bohyňa *Ops* do plienky a podala manželovi *Saturnovi*, keď sa chystal prehltnúť prvorodeného syna *Jupitera*; v gréckom variante Titánka *Reia* ukryla do plienky kameň (*omfalos*) pred manželom, Titánom *Kronom*; vo fenických mýtoch bol Abadir najvyšším bohom, bohom vojny, úrody, stád a hromu (pozri *fenickí bohovia*, *bohovia vojny*, *bohovia hromu*, *bohovia úrody*)

Abagar - *Beliana*: jedna z prvých bulharských tlačených kníh; modlitebná kniha obsahujúca prvky novobulharského jazyka, ilustrovaná kresbami svätcov; zostavil ju kňaz F. Stanislavov a 1651j ju vytlačil v Ríme v cyrilike; bola určená rekatolizovaným príslušníkom stredovekej náboženskej sekty označovanej ako *pauciáni*; názov odvodený podľa *apokryfnej legende* o *cárovi* Abagarovi a o Božom krste; jej súčasťou je Stanislavov doslov, v ktorom prejavuje svoje bulharské cítenie; zachovalo sa iba 6 exemplárov; pozri *dielo literárne*

[www](http://www.uctievanéposvätnékamenevOriente): *breviár* nazvaný podľa bulharského rímskeho katolíka biskupa Nikopola Filipa Stanislavova; vytlačený v Ríme v roku 1651, považovaný za prvú tlačenú knihu v modernej bulharčine; jazyk breviára Abagar je zvláštnou zmesou modernej bulharčiny, liturgickej slovienčiny a starej bulharčiny so srbsko-chovátskymi prvkami, ktoré používali katolíci v bulharskom Chiprovtsi v tomto období; na rozdiel od mnohých iných diel breviár Abagar nebol vytlačený v *latinke* ale v *azbuke*; kniha pomenovaná po apokryfnom príbehu o posolstve k edesského kráľa *Abgara* k *Ježišovi*, ktorý je súčasťou knihy

Stránka z knihy Abagar

abagi - perz. شاذله/abagi; tiež *abaz*, *abbasi*

Abakuk - Habakuk

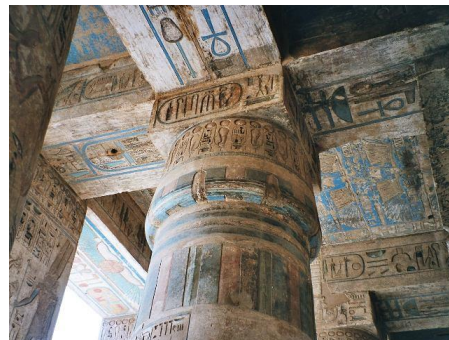
abakus - z gréc. αβακος/abakos > lat. *abacus*/abakus

- 1.štvorhranná doska z *hlavice stĺpu*, na ktorej leží *kladie*; v egyptskej architektúre a *dórskom slohu* je abakus nečlenený, v *iónskom* a *korintskom slohu* profilovaný (pod abakusom leží *echinus*); pozri *hypotrachelion*, *nábežník*, *architektonické články*
- 2.doska z hladeneého kameňa slúžiaca na zapisovanie

Beliana: 1. krycia doska, ukončujúca antickú stĺpovú *hlavicu*, na ktorej spočíva *kladie*; prvý raz abakus použitý v *egyptskej architektúre*; v *dórskom* stavebnom *kánone* je abacus hladký, nečlenený; v *iónskom* a *korintskom* poriadku je spravidla profilovaný; *iónsky* abakus je diagonálne vybočený, ako si to vyžadujú *volúty* hlavice

2.v antickom *Ríme* bohato vykladaný ozdobný stolík aj kamenná hracia doska na hry s kockami; pozri *mobiľár*

Príručný slovník kresťanstva: dlaždice, tabuľka; stolík v blízkosti *oltára*, na ktorom sa pripravujú rekvizity potrebné pri *liturgickej* slávnosti

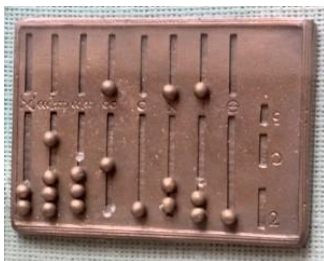
Abakus egyptských stĺpov

Abakus nad iónskou hlavicou

abakus - z lat. abacus; grécky αβαξ/abaks

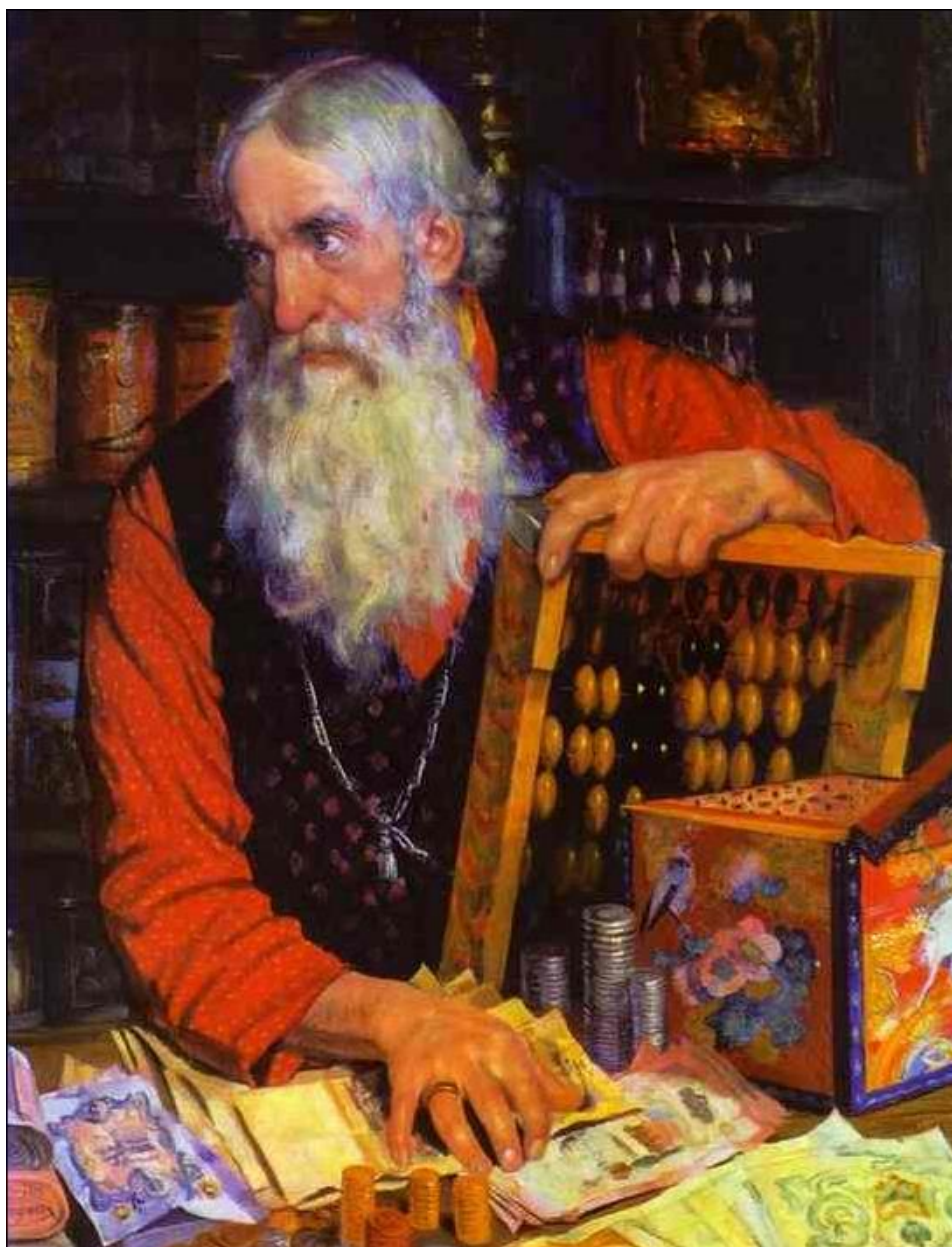
www: je jednoduchá a historicky veľmi stará mechanická pomôcka, takzvané *počítadlo*; v mnohých krajinách (Rusko, Čína) je bežne používané dodnes; v starom Egypte mala tvar dosky z vypálenej hliny, v ktorej boli vyryté zvislé žliabky, v ktorých sa posúvali nahor i nadol „počítacie“ kamienky; Rimania nahradili hlinu bronzom a v drážkach sa pohybovalo deviatimi kamienkami (alebo jedným väčším v hodnote 5, a štyrmi malými); každý žliabok označoval jeden číselný rad (pre jednotky, desiatky, stovky a podobne), navyše tu bol žliabok určený pre dvanástiny (lat. unciae); tento abakus umožňoval základné aritmetické operácie i s veľkými číslami

Rímsky abacus
Čínsky süan-pchan
Ruský ščot

Autor neuvedený: Počítanie (čínsky drevoryt)

B. Kustodiev: Obchodník (1918)

Aba-Novák Vilmos - (†1941); maďarský maliar a grafik, originálny predstaviteľ moderného umenia vo svojej krajine, a najmä v moderné monumentálnej maľbe; bol oficiálne sponzorovaný maďarskou šľachtou; pozri *maďarskí maliari*, *expresionistickí maliari*

http://en.wikipedia.org/wiki/Vilmos_Aba-Nov%C3%A1k

http://www.webumenia.sk/dielo/SVK:GNZ.M_82 (prehľad diel)

<http://www.webumenia.sk/autor/10> (prehľad diel)

[https://www.google.sk/search?q=Aba-](https://www.google.sk/search?q=Aba-Novak&respv=2&biw=1858&bih=951&site=webhp&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=zJg2VYKcO8KlsgGNtIGQCg&ved=0CDQQsAQ&dpr=1)

[Novak&respv=2&biw=1858&bih=951&site=webhp&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=zJg2VYKcO8KlsgGNtIGQCg&ved=0CDQQsAQ&dpr=1](https://www.google.sk/search?q=Aba-Novak&respv=2&biw=1858&bih=951&site=webhp&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=zJg2VYKcO8KlsgGNtIGQCg&ved=0CDQQsAQ&dpr=1)

V. Aba-Novak: Napájanie kráv (1927)

V. Aba-Novak: Odpočívajúci cigáni (1926-1927)

V. Aba-Novak: Štúdia aktu (1921)

V. Aba-Novak: Snímanie (1922)

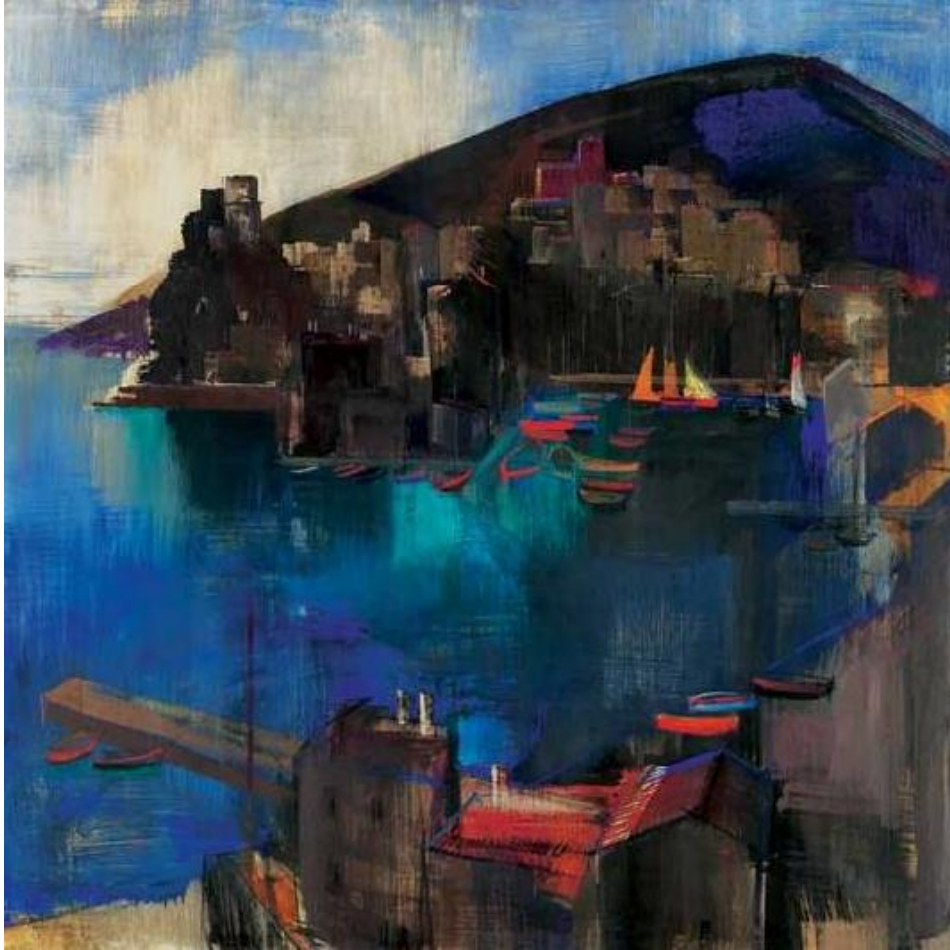
V. Aba-Novak: Klauni (nedatované)

V. Aba-Novak: Talianske mesto (1929)

V. Aba-Novak: Na trhu v Miercurea Ciuc (1935)

V. Aba-Novák: Sicílske mesto (1930)

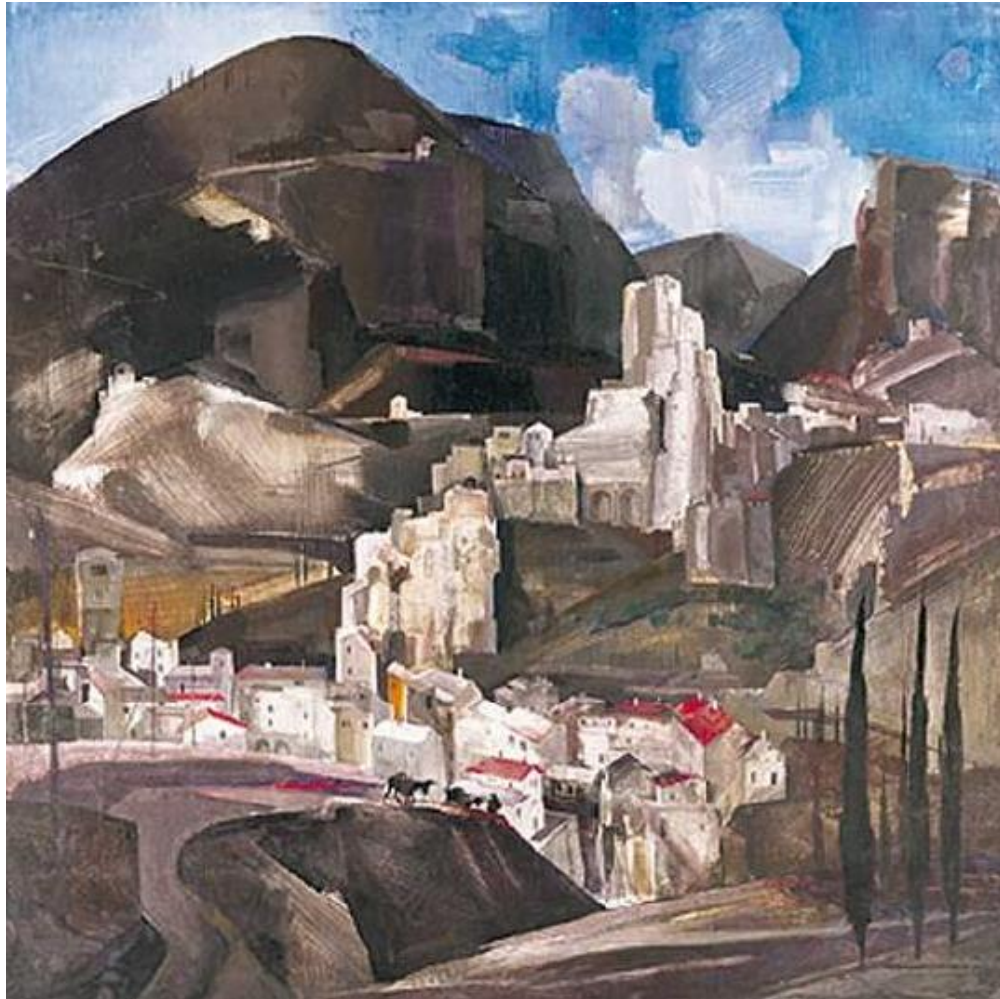
V. Aba-Novák: Sicílska noc (1930)

V. Aba-Novak: Krajina (1924)

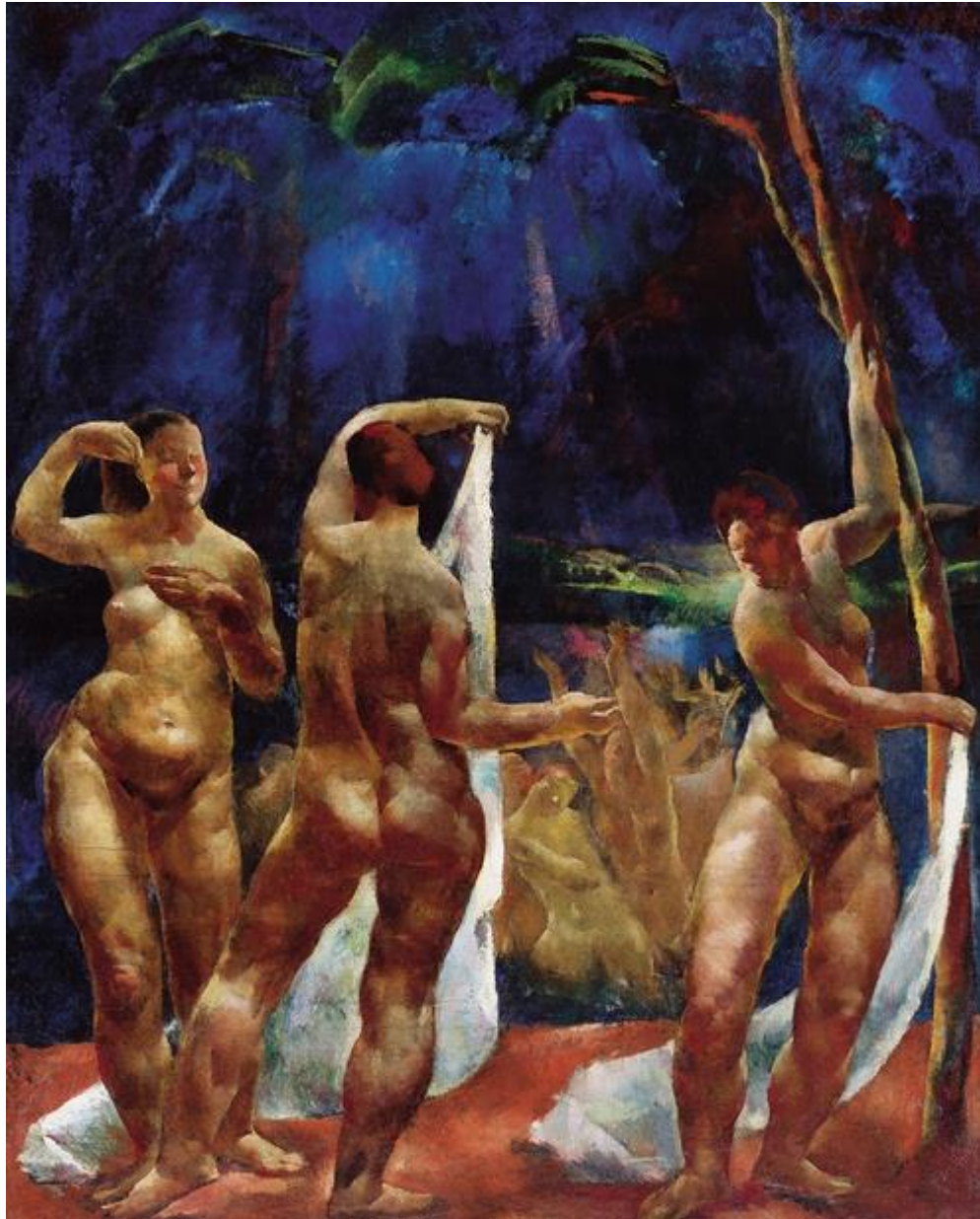
V. Aba-Novák::

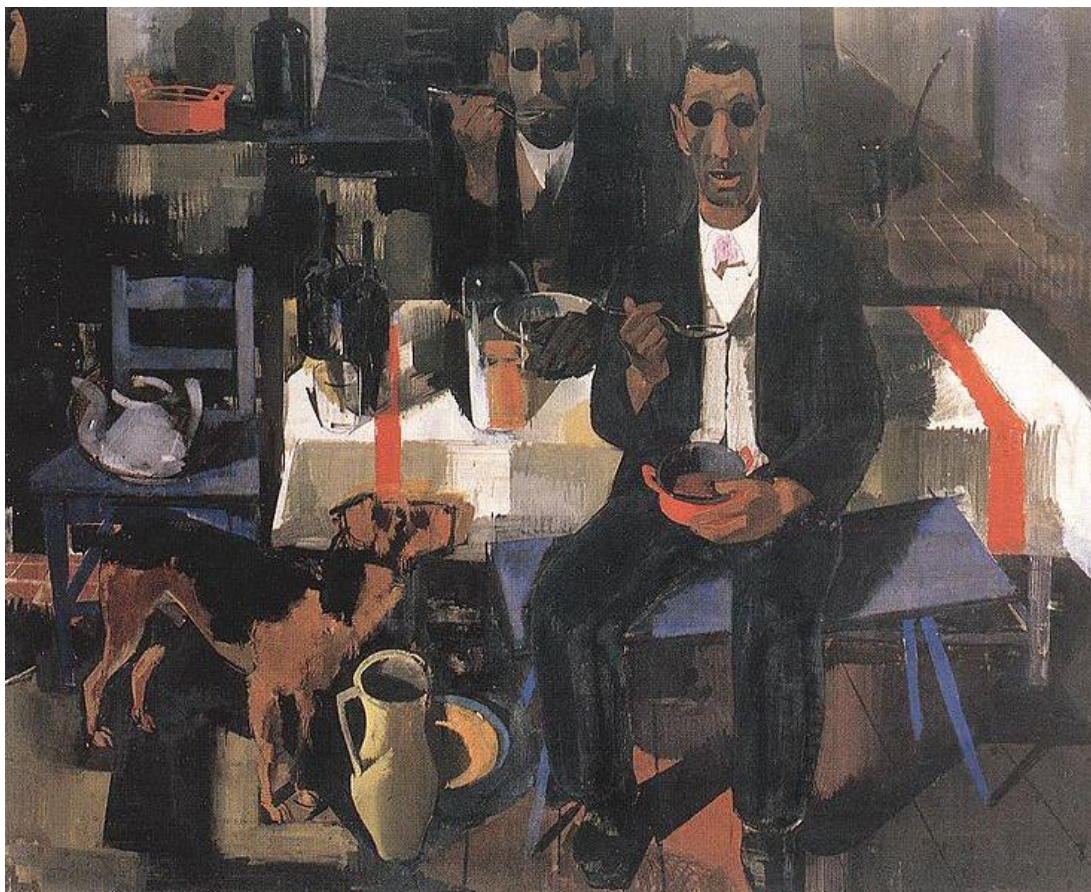
V. Aba-Novák: Subiaco (1930)

V. Aba-Novák: Tabán

V. Aba-Novák: Kúpeľ žien (1922)

V. Aba-Novák: Slepí hudobníci (1932)

Abas - starogréc. Ἀβας ; gréc. Αβας/Abas; lat. Abas

-v gréckej mytológii:

1.kráľ v Argu, syn argejského kráľa Lykea a jeho ženy *Hypermnéstry*; s manželkou *Aglaïou* mal dvoch synov *Akrisia* a *Proita*; Abas bol známym bojovníkom a hovorilo sa, že obyčajný pohľad na jeho vojnový štít obráti nepriateľov na útek; synom Akrisiovi a Proitovi odkázal svoje kráľovstvo a prikázal im, aby vládli striedavo po roku; obaja bratia však boli veľkými nepriateľmi, vraj „ich spor začal ešte v lone matky“; ešte sa prehľbil po tom, čo Proitos zviedol Akrisiovu dcéru *Danaé* a zo sporu „ledva unikol živý“; Akrisios sa na konci svojho obdobia kraľovania nechcel vzdať trónu, takže Proitos musel utiecť k lýkijskemu kráľovi *Iobatovi*, kde sa neskôr oženil s jeho dcérou *Anteïou* či *Stheneboiou*; potom sa vrátil do Argu s vojskom vybojovať si nástupníctvo na otcovskom tróne; bitka bola krvavá a nerozhodná, takže Akrisios a Proitos pristúpili na rozdelenie kráľovstva; Akrisios zostal v Argu a Proitos obsadil *Tiryns* a okolie; neskôr sa Akrisiova dcéra Danaé stala milenkou boha *Dia* a porodila budúceho hrdinu *Persea*; ten keď dospel, oženil sa v cudzine s princeznou *Andromedou*; po návrate do rodného Argu sa zúčastnil športových hier, pri hode diskom jeho disk vyletel z dráhy a nešťastnou náhodou zabil Akrisia presne tak, ako to bolo predpovedané dávnou *veštbou*

2.kentaur, účastník svadby lapithského kráľa *Peiritoa* a *Hippodamie*; pozri *kentauromachia*

3.syn *Poseidóna* a nymfy *Aretusy*

4.syn veštca *Melampusa*

abaševská kultúra - kultúra doby bronzovej z 2.tis.pr.Kr. rozšírená v Povolží; mohyly vyložené a kryté drevom, pohreb v skrčenej polohe na chrbte, na boku i vo vystretej polohe (pozri *hrob kostrový*); v niektorých hrobch aj *keramika*, kožené a kožušinové čiapky s bronzovými nášivkami, ozdoby odevu; názov podľa mohylového pohrebiska *Abaševo* pri meste Čebosary v Čuvačsku; zahrnuje aj kultúru *Krajiny miest* v oblasti južného Uralu (pozri *Arkaim*)

www: predstavitelia abaševskej kultúry boli poľnohospodári a chovatelia dobytky; mŕtvych pochovávali v drevom vyložených *mohylách*, telá nespáľovali; väčšie *mohyly* boli obohnané priekopu, s bohatými posmrtnými darmi v podobe keramiky, bronzových šperkov a odevov z kožušín